

Epilepsia aiheuttaa kohtauksia

Epilepsia eli kaatumatauti on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Tällainen paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi.

Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsian syntyyn tarvitaan aivojen kohtauskynnyn madaltuminen tai ärtyvyyden lisääntyminen. Kohtauskynnystä madaltavat ihmisellä monet eri tekijät, kuten kuume (lasten kuumekouristukset), lääkkeet, stressi, hormonaaliset tekijät tai väsymys. Nämä samat seikat madaltanevat myös koiran kohtauskynnystä. Epilepsia on jonkin verran yleisempää uroksilla (noin 60 % sairastuneista koirista) kuin nartuilla, joten urospuolinen hormonitoiminta altistaa kliiniseen sairauteen.

Epilepsian esiintyminen

Epilepsia on koiran yleisin hermostollinen ongelma. Kaikista koirista noin 1 % sairastaa epilepsiaa, mutta joissakin koirapopulaatioissa esiintyminen on selvästi suurempaa, jopa lähelle 20 % luokkaa. Epilepsian esiintymisen vaihtelu on eri rotujen kesken suurta ja seuraavilla roduilla epäillään olevan suurentunut riski sairauden kehittymiseen: beagle, belgianpaimenkoirat, bokseri, bordercollie, collie, shetlanninlammaskoira, keeshond, irlanninsetteri, kettuterrieri, kultainennoutaja, labradorinnoutaja, **kääpiösnautseri**, mäyräkoirat, siperianhusky, unkarinvizla, villakoira, walesinspringerspanieli, cockerspanieli (amerikan- ja englannincockeri) sekä bernhardinkoira. Suomessa on sairautta havaittu keskimääräistä useammin myös suomenpystykorvalla. Epilepsiaa on maailmanlaajuisesti tavattu 46 koirarodulla.

Epilepsian tunnistaminen

Ensimmäinen kohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 -vuotiaana. Jos kohtaukset tulevat jo pikkupentuna, kyseessä voi olla epilepsia tai jokin synnynnäinen muutos. Näitä ovat mm. hapenpuutteen tai muun vamman aiheuttama vaurio taikka vesipää. Jos oireet alkavat vanhemmalla iällä, ovat muut epilepsiatyyppisten kohtausten syyt todennäköisiä. Tämä jako on kuitenkin hyvin häilyvä, epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Oikeata epilepsiaa ja muista syistä johtuvia kohtauksia on vaikea erottaa toisistaan oireiden tai esiintymistiheyden perusteella. Molemmat näyttävät ulkoisesti samalta.

Epilepsiakohtaus voi tulla milloin vain. Noin puolella koirista kohtauksia esiintyy koiran ollessa levossa ja puolella valveilla. Koiran ollessa levossa aivojen kohtausten estomekanismit toimivat todennäköisesti heikommin kuin valveilla ja aktiivisena. Kohtaukset voivat jatkua jonkin aikaa omistajan tietämättä, jos koira saa niitä pääsääntöisesti öisin tai ollessaan yksin. Kohtaustiheys vaihtelee voimakkaasti. Jotkut koirat saavat kohtauksen kerran viikossa ja jotkut kerran vuodessa. Yleistyneitä ja osittaisia kohtauksia esiintyy yhtä paljon.

Kohtausta edeltää 2/3 osalla koirista esitila, jolloin koira käyttäytyy normaalista poikkeavasti. Se voi pyrkiä omistajan seuraan, olla levoton tai mennä piiloon. Kohtausta seuraa jälkitila, jonka aikana koira on hyvin väsynyt ja poissaoleva. Koiralla voi olla kova nälkä tai jano taikka se voi käyttäytyä vihamielisesti. Anna koiran olla rauhassa jälkitilan aikana, kunnes se on taas oma itsensä. Kohtauksen aikana koiran rauhoittamisesta ei ole hyötyä, jos koira on tajuton. Älä siis

koske tajuttomaan koiraan kohtauksen aikana, vaan valvo kohtauksen kulkua turvalliselta etäisyydeltä.

Epilepsian syyt ja hoito

Epilepsian perimmäistä syytä ei tunneta, mutta **koiran perimällä on vaikutusta sairastumiseen**. Samantyyppisiä **kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia**. Tällaisia ovat muun muassa kehityshäiriöt, verenkiertohäiriöt, tulehdukset, sydämen-, maksan- tai munuaisten vajaatoiminta, aineenvaihduntasairaudet, myrkytykset, kasvaimet, rappeutumissairaudet ja vammat. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään muitakin tutkimuksia. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa sairastava koira on kohtauksien välillä täysin normaali. Jollei se sitä ole, on todennäköistä, että kohtaukset johtuvat jostakin muusta syystä.

Jos kohtauksia aiheuttava muu sairaus kuin epilepsia, voidaan hoitaa, voivat kohtaukset jäädä kokonaan pois. Varsinaista epilepsiaa ei kuitenkaan voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Kun koirasi sairastuu epilepsiaan, saatat tuntea epätietoisuutta siitä, miten tilanteessa olisi koiran kannalta parasta toimia. Tällöin on hyvä muistaa, että hyvässä hoitotasapainossa oleva epilepsia ei muuta koiran älykkyyttä eikä tee koirasta toimintakyvytöntä. Liiallista stressiä ja sellaisia ulkoisia ärsykeitä, joiden tiedät laukaisevan koirassasi kohtauksen, on syytä välttää. Lääkityksen turvin epileptikkokoiria elää todennäköisesti normaalin koiranelämän ja kuolee iäkkäänä johonkin muuhun sairauteen kuin epilepsiaan. Jos koira vastaa lääkitykseen huonosti ja kohtaukset siitä huolimatta jatkuvat, voidaan kokeilla kahden eri lääkkeen yhdistämistä. Myös tehdyn diagnoosin varmistaminen erikoisklinikalla tehtävien jatkotutkimusten (aivosähkökäyrä, magneettikuvaus) avulla on tällöin paikallaan.

Hyvä hoitotasapaino on tärkeä

Epilepsiahoidossa on hyvin tärkeää saada kohtaukset mahdollisimman hyvin hallintaan. Hallitsemattomat, usein toistuvat, voimakkaat tai pitkät kohtaukset voivat vaurioittaa aivoja ja altistavat uusien kohtausten synnylle. Tällöin myös koiran persoonallisuus saattaa ajan mittaan muuttua.

Lääkityksen aloittaminen

Eläinlääkäri ja omistaja päättävät yhdessä lääkityksen aloittamisesta. Tavallisimmin lääkitys aloitetaan, kun

- kohtauksia tulee useammin kuin kerran 6 viikossa, tai
- vuorokauden kuluessa tulee vähintään 2 kohtausta, taikka
- koiralla on yksikin pitkittynyt, yli 5 minuuttia kestävä kohtaus.

Jokainen koira reagoi lääkitykseen yksilöllisesti. Hoidon tavoitteena on kohtausten poistaminen, mutta se ei ole aina mahdollista. Hoito on tuloksellista, kun kohtaukset harvenevat, lievenevät tai niiden kesto lyhenee.

Hoidon vaikutusta seurataan verinäytteiden avulla. Ensimmäinen kontrollikäynti on 2-3 viikon kuluttua lääkityksen aloittamisesta. Tällöin koiralta otetaan verinäyte, josta tutkitaan veren lääkeainepitoisuus. Lääkeainepitoisuutta verrataan koiran vointiin ja lääkkeen annosta voidaan säätää sen mukaisesti.

Koiran **lääkitystä ei saa omin päin muuttaa eikä lopettaa**. Vaikka koirasi tulisi lääkityksellä täysin oireettomaksi, se ei merkitse, että koirasi olisi pysyvästi parantunut. Jos lopetat lääkityksen, koiran oireet palaavat ennemmin tai myöhemmin. Lääkkeet on annettava säännöllisesti.

Epilepsian ennaltaehkäisy

Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. On todettu, että kahden epileptikon jälkeläisistä 40 – 100 % on epileptikoita. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä. Koiran epilepsian periytymistä ei tunneta, mutta esim. karkeakarvaisen kääpiömäyräkoiran tietyn tyyppisen epilepsian, Laforan taudin, geeni on löydetty. On kuitenkin todennäköistä, että monella rodulla periytymismekanismi on polygeeninen, jolloin sairauden syntyyn vaikuttaa joukko geenejä. Epilepsia on hyvä esimerkki sairaudesta, jolla on tietty esiintymiskynnys. Koiralla täytyy olla tietty määrä epilepsiageenejä, jotta kliininen sairaus puhkeaisi. Polygeenisesti periytyviin ominaisuuksiin ympäristöllä on suuri vaikutus ja niiden esiintymisen vähentäminen koirakannassa vaatii vuosien pitkäjänteistä ja suunnitelmallista jalostusvalintaa. **Sairaiden koirien salaaminen on karhunpalvelus koko rodulle.**

Ohjeet omistajalle

1. Pidä koiran kohtauksista päiväkirjaa (mm. sivulta <http://www.vetcare.fi/d8/koiran-epilepsia>). Kirjanpitosi auttaa hoidon seurannassa.
2. Suojaa koira vahingoittumiselta kohtauksen aikana.
3. Älä pidä epileptikkaa toisten koirien kanssa yhdessä ollessasi poissa. Muut koirat saattavat suhtautua kouristelevaan toveriinsa vihamielisesti.
4. Pidä koira rauhallisessa ympäristössä kohtauksen jälkeen ja anna koiran olla rauhassa. Jotkut koirat käyttäytyvät aggressiivisesti ennen tai jälkeen kohtauksen.
5. Älä pidä koira irti kohtauksen jälkeen ulkoillessanne ennen kuin se käyttäytyy täysin normaalisti.
6. Koiralle on hyvä tarjota vettä kohtauksen jälkeen, sillä osa koirista on janoisia.
7. Ota yhteyttä eläinlääkäriin, jos kohtaus kestää yli 5 min tai koiralla on saman päivän aikana useita kohtauksia.
8. Huolehdi koiran säännöllisestä lääkityksestä eläinlääkärisi ohjeita noudattaen.

ELL Nina Menna, Vetcare Oy